



# Phát huy vai trò của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam trong ứng phó với biến đổi khí hậu, quản lý tài nguyên và bảo vệ môi trường theo tinh thần Nghị quyết số 24-NQ/TW

VŨ ĐÌNH LONG

Phó Trưởng Ban Tuyên giáo

Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam

Kể từ khi Luật BVMT năm 1993 - Bộ Luật đầu tiên đặt nền móng cho công tác BVMT được ban hành, trải qua 30 năm phát triển, hệ thống chủ trương, pháp luật về BVMT của nước ta liên tục được bổ sung, hoàn thiện, trong đó phải kể đến Nghị quyết số 24-NQ/TW ngày 3/6/2013 tại Hội nghị lần thứ 7 khóa XI về chủ động ứng phó với biến đổi khí hậu (BĐKH), tăng cường quản lý tài nguyên và BVMT, Nghị quyết chuyên đề đầu tiên của của Ban Chấp hành Trung ương Đảng để ra những quyết sách lớn trong ứng phó với BĐKH, phòng chống thiên tai, quản lý tài nguyên và BVMT ở nước ta. Với vai trò là cơ quan tư vấn, phản biện, giám sát việc thực hiện chính sách, pháp luật về BVMT (theo Điều 157 Luật BVMT năm 2020), trong những năm qua, Mặt trận Tổ quốc (MTTQ) Việt Nam đã tập trung chỉ đạo, hướng dẫn tổ chức nghiên cứu, học tập và triển khai thực hiện Nghị quyết số 24-NQ/TW trong hệ thống MTTQ Việt Nam và các tổ chức thành viên, góp phần nâng cao nhận thức của nhân dân về BVMT, quản lý tài nguyên và ứng phó với BĐKH, mang lại hiệu quả thiết thực trong phát triển kinh tế - xã hội, giúp người dân hiểu rõ hơn về BVMT, tác động của môi trường đến sức khỏe, đời sống sinh hoạt, tập quán, sản xuất, cảnh quan... từ đó giúp cộng đồng có sự quan tâm, đầu tư hơn cho công tác BVMT.

## ỨNG PHÓ VỚI BĐKH, QUẢN LÝ TÀI NGUYÊN VÀ BVMT NHẬN ĐƯỢC SỰ QUAN TÂM CỦA TOÀN XÃ HỘI

Thực hiện Khoản 4 Chương V Nghị quyết số 24-NQ/TW quy định “MTTQ Việt Nam và các đoàn thể nhân dân đẩy mạnh công tác vận động các tầng lớp nhân dân tích cực tham gia các hoạt động ứng phó với BĐKH, quản lý tài nguyên, BVMT và giám sát việc thực hiện Nghị quyết”, cũng như Khoản 1, Điều 157 Luật BVMT năm 2020 “MTTQ Việt Nam, trong phạm vi nhiệm vụ, quyền hạn của mình, có trách nhiệm tuyên truyền, vận động các tổ chức thành viên và nhân dân tham gia hoạt động BVMT”, ngay sau khi Nghị quyết số 24-NQ/TW được ban hành, MTTQ Việt Nam đã chỉ đạo, hướng dẫn tổ chức nghiên cứu, học tập và triển khai thực hiện Nghị quyết trong hệ thống MTTQ Việt Nam và các tổ chức thành viên, gắn



▲ Bộ TN&MT và Ban Thường trực Ủy ban Trung ương MTTQ Việt Nam ký kết Chương trình phối hợp giai đoạn 2021 - 2025

việc thực hiện Nghị quyết số 24-NQ/TW với Nghị quyết đại hội MTTQ Việt Nam các cấp, các chương trình phối hợp và thống nhất hành động của MTTQ Việt Nam các cấp. Đồng thời, cụ thể hóa Nghị quyết số 24-NQ/TW thành nhiệm vụ trong Chương trình phối hợp số 20/CTPH-MTTQ-BTNMT về việc thực hiện nhiệm vụ trên lĩnh vực TN&MT giai đoạn 2016 - 2020 và Chương trình phối hợp số 05/CTPH-MTTQ-BTNMT về việc thực hiện nhiệm vụ trên lĩnh vực TN&MT giai đoạn 2021 - 2025 giữa Ban Thường trực Ủy ban Trung ương MTTQ Việt Nam và Bộ TN&MT; Hướng dẫn số 84/HD-MTTW-BTT, ngày 30/8/2017 của Ban Thường trực Ủy ban Trung ương MTTQ Việt Nam về xây dựng mô hình điểm khu dân cư BVMT và ứng phó với BĐKH. Năm 2015, lần đầu tiên đại diện lãnh đạo của 14 tôn giáo tại Việt Nam đã cùng Ban Thường trực Ủy ban Trung ương MTTQ Việt Nam, Bộ TN&MT ký kết Chương trình phối hợp BVMT giai đoạn 2015 - 2020 với 5 nội dung và 7 nhiệm vụ, giải pháp. Đến nay, Chương trình đã tạo được sự chuyển biến tích cực, làm thay đổi căn bản nhận thức và hành động trong công tác BVMT.

Sau khi Chương trình phối hợp được ký kết, Ban Chỉ đạo Chương trình đã được thành lập với sự tham gia của lãnh đạo cấp cao của 14 tôn giáo; 63 tỉnh, thành phố, đã tiến hành ký kết Chương trình phối hợp hoặc Kế hoạch phối hợp giữa Mặt trận với Sở TN&MT cùng các tổ chức tôn giáo ở cấp tỉnh. Từ 3 mô hình điểm do Ban Chỉ đạo Chương trình xây dựng vào năm 2016, trên cơ sở các hướng dẫn của Trung ương, Ủy ban MTTQ Việt Nam các tỉnh, thành phố đã phối hợp với Sở TN&MT các địa phương tuyên truyền, vận động và giúp đỡ các tổ chức tôn giáo xây dựng, nhân rộng được nhiều mô hình điểm về



BVMT, ứng phó với BĐKH. Đến nay, cả nước đã có gần 2.000 mô hình thuộc 43 tổ chức tôn giáo tham gia BVMT và ứng phó với BĐKH, giảm nhẹ rủi ro thiên tai. Trên cơ sở kết quả đạt được, Ủy ban MTTQ Việt Nam các tỉnh, thành phố và Sở TN&MT cùng cấp đã tổ chức ký kết Chương trình phối hợp phong trào “Toàn dân tham gia BVMT”; Chỉ đạo, hướng dẫn MTTQ cấp huyện, cấp xã đa dạng hóa các hình thức tổ chức, phương thức hoạt động, phát huy vai trò cá nhân tiêu biểu, nhằm thu hút mọi tổ chức, cá nhân tham gia BVMT. Đồng thời, lồng ghép các nội dung nhiệm vụ BVMT vào nội dung thứ 5 của Cuộc vận động “Toàn dân đoàn kết xây dựng nông thôn mới (NTM), đô thị văn minh”, nhất là thực hiện tiêu chí số 17 trong Bộ tiêu chí quốc gia xây dựng NTM, đưa công tác BVMT đến với mỗi người dân, hộ gia đình.

Điều đặc biệt, các hoạt động tuyên truyền, vận động nhân dân tham gia BVMT, ứng phó với BĐKH được thực hiện đều hướng về cơ sở dưới nhiều hình thức phong phú. Trong giai đoạn 2017 - 2020, Ban Thường trực Ủy ban Trung ương MTTQ Việt Nam đã hỗ trợ 50/63 tỉnh, thành phố triển khai xây dựng mới, duy trì, nhân rộng 344 mô hình điểm BVMT như: Mô hình vận động nhân dân ở khu dân cư tổ chức việc tang văn minh, tiến bộ và BVMT (hỏa táng); Mô hình Khu dân cư tự quản BVMT gắn với Cuộc vận động “Toàn dân đoàn kết xây dựng NTM, đô thị văn minh”; Mô hình lồng ghép nhiệm vụ BVMT và ứng phó với BĐKH trong Cuộc vận động “Toàn dân đoàn kết xây dựng NTM, đô thị văn minh”; Mô hình “Khu dân cư thực hiện hài hòa giảm nghèo bền vững và BVMT” gắn với nhiệm vụ ứng phó với BĐKH; Mô hình phân loại rác thải tại nguồn (Năm 2017 hỗ trợ cho 98 mô hình; năm 2018 hỗ trợ 100 mô hình; năm 2019 hỗ trợ cho 100 mô hình; năm 2020 hỗ trợ cho 46 mô hình; năm 2021 và năm 2022, hỗ trợ cho 10 mô hình). Từ các mô hình điểm do Ban Thường trực Ủy ban Trung ương MTTQ Việt Nam hỗ trợ đến nay, các tỉnh, thành phố đã xây dựng mới, duy trì và nhân rộng được 40.626 mô hình điểm (Mô hình điểm vận động nhân dân ở khu dân cư tổ chức việc tang văn minh, tiến bộ và BVMT (hỏa táng): 7.340 mô hình; Mô hình Khu dân cư tự quản BVMT gắn với Cuộc vận động “Toàn dân đoàn kết xây dựng NTM, đô thị văn minh”: 21.971 mô hình; Mô hình “Lồng ghép nhiệm vụ BVMT và ứng phó với BĐKH trong Cuộc vận động “Toàn dân đoàn kết xây dựng NTM, đô thị văn minh”: 5281 mô hình; Mô hình “Khu dân cư thực hiện hài hòa giảm nghèo bền vững và BVMT”: 5.019 mô hình...). Trong đó đáng chú ý là Hưng Yên: 3.527 mô hình, Bắc Giang: 2.517 mô hình, Tuyên Quang: 1.797 mô hình, Quảng Nam: 3.590 mô hình, Bến Tre: 1.891 mô hình, Long An: 997 mô hình và Trà Vinh 905 mô hình... Việc xây dựng các mô hình điểm đã góp phần quan trọng trong việc nâng cao nhận thức và thay đổi hành vi của người dân theo hướng tích cực BVMT; phát huy trách nhiệm của cấp ủy và chính quyền các địa phương. Qua thực tiễn, những mô hình có tính khả thi và mang lại hiệu quả cao trong

nhiều năm qua đều đảm bảo được các yếu tố đó là có sự quan tâm chỉ đạo sâu sát của cấp ủy, chính quyền cơ sở; sự đồng thuận cao của quần chúng nhân dân.

Cùng với đó, các tổ chức tôn giáo cũng tích cực, chủ động và sáng tạo trong tuyên truyền vận động chức sắc, chức việc, tín đồ và người dân ở cộng đồng tham gia BVMT. Tiêu biểu như: Giáo hội Phật giáo Việt Nam đã lồng ghép phổ biến về chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về BVMT và ứng phó với BĐKH trong các trường hạ, khóa tu của Phật tử, các buổi học chính khóa và chương trình sinh hoạt ngoại khóa của tăng ni sinh tại trường đào tạo Phật học; Hội thánh Tin Lành thường xuyên kết hợp, lồng ghép trong các giờ lễ để tuyên truyền, vận động, nhắc nhở các tín hữu phải có ý thức, lối nghĩ, cách làm, hành vi ứng xử thân thiện với thiên nhiên, môi trường; Giáo phận Hải Phòng tổ chức nhiều cuộc hội thảo, tọa đàm và các cuộc thi tìm hiểu về kiến thức BVMT cho giới trẻ...

### **CÔNG TÁC GIÁM SÁT, PHẢN BIỆN XÃ HỘI VỀ BVMT ĐƯỢC ĐẨY MẠNH, GÓP PHẦN GIẢI QUYẾT NHỮNG VƯỚNG MẮC CỦA NHÂN DÂN**

Phát huy vai trò tư vấn, phản biện, giám sát việc thực hiện chính sách, pháp luật về BVMT, trong những năm qua, MTTQ Việt Nam các cấp đã tham gia phản biện, góp ý kiến vào dự thảo các văn bản quy phạm pháp luật về BVMT, như: Luật BVMT năm 2020; dự thảo Luật Khí tượng thủy văn... Riêng đối với Dự thảo Luật Đất đai (sửa đổi) - đạo luật quan trọng, phức tạp, tác động đến mọi mặt của đời sống kinh tế - xã hội, quốc phòng, an ninh, BVMT của đất nước, từ ngày 3/1 - 15/3/2023, Ban Thường trực Ủy ban Trung ương MTTQ Việt Nam đã tổ chức 12 hội nghị, hội thảo với 230 lượt ý kiến góp ý; Ủy ban MTTQ Việt Nam các tỉnh, thành phố đã tổ chức 51.153 hội nghị, hội thảo với gần 1,4 triệu lượt góp ý kiến tâm huyết, sâu sắc vào hầu hết các ý kiến đối với Dự thảo; Ban Thường trực Ủy ban Trung ương MTTQ Việt Nam đã tổ chức Hội nghị phản biện xã hội (lần 2) đối với Dự thảo. Trên cơ sở đó, MTTQ Việt Nam đã tập hợp ý kiến, kiến nghị của nhân dân về quản lý tài nguyên, ứng phó với BĐKH, BVMT để báo cáo trước các kỳ họp Quốc hội và Hội đồng nhân dân các cấp. Bên cạnh đó, MTTQ Việt Nam còn cùng với cấp ủy, chính quyền tổ chức đối thoại với nhân dân những nội dung có liên quan đến quản lý tài nguyên, BVMT, ứng phó với BĐKH. Qua đối thoại và kiến nghị của Mặt trận, đã góp phần giải quyết những vướng mắc, ý kiến chính đáng của các tầng lớp nhân dân trong công tác quản lý, sử dụng tài nguyên và BVMT như: các dự án khai thác đá, khai thác titan, khai thác cát sỏi, ô nhiễm ở một số nhà máy, khu công nghiệp, làng nghề...

Đặc biệt, Ban Thường trực Ủy ban Trung ương MTTQ Việt Nam, Bộ TN&MT còn phối hợp với các cơ quan liên quan chủ trì, tổ chức giám sát về khai thác tài nguyên BVMT và ứng phó với BĐKH tại 10 tỉnh, thành phố: Hải



Dương, Lào Cai, Cần Thơ, Cà Mau, Đồng Nai, Bình Thuận, Nghệ An, Thanh Hóa, Phú Thọ, Hưng Yên. Ban Thường trực Ủy ban Trung ương MTTQ Việt Nam đã chỉ đạo và hướng dẫn Ủy ban MTTQ các địa phương tổ chức rà soát các nhà máy, cơ sở sản xuất có nguy cơ cao gây ô nhiễm môi trường ở xã, phường, thị trấn báo cáo lên cấp trên để tổng hợp xem xét giám sát. Theo báo cáo kết quả rà soát của 10 tỉnh, trong năm 2017 có 1.040 cơ sở gây ô nhiễm môi trường; năm 2018 có 1.116 cơ sở gây ô nhiễm môi trường. Nổi bật là tỉnh Bắc Giang đã kiểm tra trên 700 cơ sở, nhắc nhở 300 hộ gia đình, cá nhân hoạt động sản xuất, kinh doanh thực hiện chưa tốt công tác BVMT, xử lý vi phạm hành chính 93 cơ sở với số tiền hơn 3,5 tỷ đồng. Bên cạnh đó, Ban Thường trực Ủy ban MTTQ Việt Nam các cấp đã tổ chức 2.550 cuộc giám sát, thường xuyên tổ chức tập hợp ý kiến của nhân dân trên lĩnh vực tài nguyên, môi trường để phản ánh tới các cơ quan Đảng, chính quyền và báo cáo tại các kỳ họp của Hội đồng nhân dân.

Có thể khẳng định, từ năm 2013 đến nay, triển khai Nghị quyết số 24-NQ/TW, Ủy ban Trung ương MTTQ Việt Nam đã tích cực tuyên truyền, vận động các tổ chức xã hội, nghề nghiệp cùng đồng đạo các tầng lớp nhân dân tham gia chung tay BVMT với nhiều hình thức phong phú, đa dạng, mang lại hiệu quả thiết thực. Tuy nhiên, công tác tuyên truyền, vận động, xây dựng mô hình điểm cũng như hoạt động giám sát BVMT còn gặp nhiều khó khăn, hạn chế do một bộ phận người dân ý thức, trách nhiệm về BVMT chưa cao. Một số nơi còn thiếu đồng bộ giữa công tác tuyên truyền, vận động và tự giác thực hiện của người dân như tự quản thu gom rác thải với các giải pháp đầu tư phương tiện, điều kiện thực hiện việc xử lý cũng như không bố trí được khu đất tập trung làm bãi chứa rác thải, chưa có sự liên hoàn trong xử lý từ khâu tập trung ban đầu đến khâu vận chuyển và xử lý ở cấp cao hơn, phương tiện thu gom và kinh phí còn thiếu...

Từ khi Nghị quyết ra đời đến nay, bối cảnh thế giới và trong nước đã có nhiều thay đổi. Do đó, việc thực hiện Nghị quyết số 24-NQ/TW trong giai đoạn mới cần được xem xét, cập nhật để đáp ứng các vấn đề đang nổi lên và xác định được các nhóm giải pháp, nhiệm vụ trọng tâm để tiếp tục thực hiện thành công Nghị quyết quan trọng này. Nhằm tiếp tục triển khai thực hiện có hiệu quả Nghị quyết số 24-NQ/TW, thời gian tới, MTTQ Việt Nam sẽ tập trung vào các hoạt động trọng tâm sau:

*Một là*, tiếp tục cụ thể hóa các nhiệm vụ đã được xác định trong Chương trình hành động của MTTQ Việt Nam; các chương trình phối hợp và thống nhất hành động của Ủy ban Trung ương MTTQ Việt Nam hàng năm; các chương trình phối hợp giữa Ủy ban Trung ương MTTQ Việt Nam với các tổ chức thành viên và Bộ TN&MT về quản lý tài nguyên, ứng phó với BĐKH và BVMT.

*Hai là*, đẩy mạnh công tác thông tin, tuyên truyền vận động, nâng cao ý thức, trách nhiệm của cán bộ, đoàn

viên, hội viên và nhân dân về quản lý tài nguyên, ứng phó với BĐKH và BVMT; sử dụng tiết kiệm các nguồn tài nguyên đến các cấp, ngành, các tổ chức đoàn thể, các cơ sở sản xuất, kinh doanh và nhân dân, từng bước tạo thói quen, nếp sống và ý thức về bảo vệ tài nguyên môi trường, giữ gìn vệ sinh trong nhân dân; không sử dụng túi ni lông khó phân hủy và các sản phẩm nhựa dùng một lần; sản xuất, sử dụng các sản phẩm, dịch vụ thân thiện môi trường; tiến tới xây dựng xã hội ít chất thải, các-bon thấp, hài hòa, thân thiện với môi trường; phát huy vai trò của cộng đồng trong BVMT, quản lý tài nguyên và ứng phó với BĐKH.

*Ba là*, MTTQ Việt Nam các cấp và Ban Công tác Mặt trận khu dân cư tiếp tục vận động nhân dân thực hiện và nhân rộng các mô hình điểm BVMT, quản lý tài nguyên, ứng phó với BĐKH; phối hợp chặt chẽ với các tổ chức thành viên nâng cao hiệu quả phong trào toàn dân tham gia BVMT góp phần xây dựng diện mạo khu dân cư NTM, đô thị văn minh xanh - sạch - đẹp, khu dân cư văn hóa. Duy trì tổ chức ký cam kết đến từng hộ gia đình, từng khu dân cư về BVMT, làm chuyển biến mạnh mẽ nhận thức và trách nhiệm của các tầng lớp nhân dân về tầm quan trọng của chương trình BVMT.

*Bốn là*, tiếp tục bồi dưỡng, tập huấn, trang bị kiến thức cho cán bộ Ủy ban MTTQ Việt Nam các cấp nắm vững các chủ trương, đường lối của Đảng và chính sách, pháp luật của Nhà nước về quản lý, sử dụng hợp lý tài nguyên thiên nhiên, BVMT và ứng phó với BĐKH trong thời kỳ mới, nhất là đẩy mạnh công tác tuyên truyền, vận động, nâng cao nhận thức, việc chấp hành Luật BVMT năm 2020, qua đó tạo sự chuyển biến mạnh mẽ trong nhận thức, hành động của mỗi người dân, gia đình, cộng đồng dân cư trong công tác BVMT. Nâng cao kỹ năng thực hiện giám sát và phản biện xã hội đối với việc thực hiện chính sách, pháp luật về quản lý, sử dụng tài nguyên, BVMT và ứng phó với BĐKH cho cán bộ Mặt trận cấp tỉnh, cấp huyện, cấp xã; Ban Công tác Mặt trận ở khu dân cư và các vị già làng, trưởng bản trong vùng đồng bào dân tộc.

*Năm là*, tăng cường hoạt động phối hợp với ngành TN&MT trong công tác giám sát, kiểm tra, tập hợp ý kiến nhân dân về việc triển khai thực hiện các nội dung chương trình, dự án liên quan đến môi trường, đặc biệt là các khu vực nông thôn, khu công nghiệp, làng nghề. Cụ thể nội dung, nhiệm vụ và đảm bảo kinh phí tương ứng thực hiện xây dựng, nhân rộng các mô hình điểm khu dân cư BVMT, do tính đặc thù của công tác tuyên truyền, vận động, giám sát của MTTQ Việt Nam với đối tượng trực tiếp là các khu dân cư, khác với công việc quản lý hành chính đơn thuần ở các cấp.

*Sáu là*, định kỳ tổ chức sơ kết, tổng kết việc thực hiện Nghị quyết số 24-NQ/TW; kịp thời biểu dương, nhân rộng các điển hình tiên tiến trong BVMT, quản lý tài nguyên và ứng phó với BĐKH■